

EXPERIENȚE ȘI INSTRUMENTE DE FORMARE A CULTURII INFORMAȚIONALE

Silvia CIOBANU,
șef serviciu Cultura Informațională. Marketing

“...educatia trebuie să prevină utilizările oarbe ale noilor tehnologii informatice în comunicare, să împiedice înstrăinarea omului, să lupte contra dorinței de divertisment permanent, contra fricii nejustificate față de noile tehnologii informatice în comunicare, să prevină diminuarea spiritului creativ”
(G. de Landsheere)

Aplicarea largă a tehnologiilor informaționale în sistemul de învățământ este determinată de exigențele societății actuale. Internetul poate fi considerat drept o eficiență și rapidă sursă de acumulare a cunoștințelor, mai ales din punct de vedere al căutării și schimbului de informație.

Dezvoltarea unei economii progresive, constituirea unei societăți de succes, necesită imperios formarea la membrii comunității a unor noi atitudini și capacități, asigurarea unui acces mult mai larg la oportunitățile de educație permanentă, proces capabil să determine ritmul schimbărilor esențiale actuale.

În contextul intensificării colaborării internaționale, odată cu devenirea unei “societăți a cunoașterii”, dimensiunea europeană a educației capătă noi va-

lențe: „O Europă a cunoașterii este acum recunoscută pe scară largă ca fiind un factor de neînlocuit pentru dezvoltarea socială și umană, precum și o componentă indispensabilă consolidării și îmbogățirii cetățeniei europene, capabilă să ofere propriilor cetățeni competențele necesare pentru a face față provocărilor noului mileniu și, totodată, conștiința valorilor comune și a apartenenței la același spațiu social și cultural”

(Declarația de la Bologna, 19 iunie 1999).

Tindem să ne integrăm la modul serios într-un mediu educațional și de cercetare competitiv, axat pe valoare și performanță. Tehnologiile informaționale de ultimă oră impun viitorului specialist necesitatea de a corespunde exigențelor societății, reclamă flexibilitate, creativitate, putere și cunoștințe de a gestiona eficient raporturile dintre tradiție și schimbare.

Formarea noii generații trebuie să presupună adaptarea la un astfel de spațiu informațional și necesită un proces de selectare și utilizare a resurselor informaționale vizuale, auditive, conceptuale.

În mediul informațional, noi, bibliotecarii, deținem toate instrumentele și cunoștințele necesare pentru a ajunge la resursele informaționale.

Nu informațiile lipsesc astăzi, ci instrumentele adecvate de filtrare, de evaluare critică a lor. Inițiați în specificul organizării procesului de cunoaștere, bibliotecarii știu cum să regăsească rapid informațiile și cum să le folosească în așa mod, încât și alții să poată învăța de la ei.

Am însușit deja abilități și deprinderi informaționale, cunoaștem principalele instrumente de informare pe format tipărit sau suport electronic, știm cum să folosim cu eficiență bazele de date științifice on-line, oferta bogată a Internetului și a suporturilor multimedii. Specialiștii din biblioteca noastră oferă consultații în folosirea documentelor de orice tip, asigură instruirea bibliotecarilor, ghidează utilizatorul în procesul căutărilor simple și complexe etc.

Educația pentru informație presupune utilizarea eficientă a catalogului bibliotecii (tradițional, on-line), a instrumentelor secundare de informare (enciclopedii, dicționare, bibliografii, ghiduri, anuare), cercetarea activă a colecției bibliotecii, folosirea noilor tehnologii informaționale, a instrumentelor de căutare.

Principalele funcții ale bibliotecarilor (în calitate de formatori și consilieri) sunt:

- diseminarea informației către utilizator, oferirea asistenței nemijlocite utilizatorului;
- inițierea cititorului în tehnologia folosirii surselor de informare ;
- sporirea rolului bibliotecii ca instituție educațională;
- consilierea utilizatorilor în selectarea celor mai indicate surse de informare.

Biblioteca noastră asigură accesul la catalogul propriu, digitizarea colecțiilor, gestionarea resurselor Internet, acces la bazele de date științifice on-line, servicii de referințe prin e-mail, posibilități de a comanda publicații pentru achiziție direct pe pagina web a Bibliotecii. Sunt modalități care asigură utilizatorului largi posibilități în a-și expune părerile și a face propuneri pentru îmbunătățirea activității, de a obține răspunsuri pe cale virtuală, utilizând opțiunea Întreabă Bibliotecarul.

Comunicarea și cooperarea joacă astăzi roluri extrem de importante pe scena informării, iar educația utilizatorilor a devenit un proces vital pentru bibliotecile care oferă și promovează programe de instruire.

Promovarea Culturii Informaționale

Biblioteca Universității bălțene promovează o politică pronunțată de educație a competențelor informaționale ale utilizatorilor săi. Formarea lor a devenit o

necesitate coerent pusă în practică începînd cu anii '60 ai secolului trecut, prin care studenților li se cultivă abilități de accesare a informației și de stimulare a studiului independent.

Căi și mijloacele de formare:

- Lectoratul. Orele de aplicație. Evaluarea.
- Pagina Web a Bibliotecii.
- Panouri de afișare / orientare.
- Teleinformații.
- Materiale promoționale din Colecția Cultura informației: ghiduri, buletine de informare, foi volante, buclele, pliante, sinteze despre servicii / produse bibliotecare actualizate cu regularitate.

Bibliotecarii, care activează (de 5 ani) în calitate de asistenți universitari la Catedra „Electronică și Informatică,” promovează anual circa 800 – 900 de ore ale cursului „Bazele Culturii Informaționale”, care este primul modul al cursului universitar *Tehnologii Informaționale și Comunicaționale*. Aceste ore sunt introduse în planurile de învățămînt ale tuturor facultăților.

Studenții sunt satisfăcuți de faptul că însușesc cunoștințe utile pentru orientarea în spațiile informaționale, că pot să selecteze singuri cele mai relevante surse și să obțină deprinderi de investigație științifică.

De obicei, înainte de a începe cursul, încercăm să stabilim ce cunosc absolvenții școlilor și liceelor din R. Moldova despre specificul obținerii informațiilor.

Și de această dată am elaborat un chestionar alcătuit din 10 întrebări pe care

l-am difuzat celor 132 de studenți, care constituie 9,5 % din cei 1 400 studenți de la anul I.

Ca urmare, 50% dintre studenții chestionați au absolvit liceele din localitățile rurale, 30% - urbane, 20% - colegii de profil pedagogic (Soroca, Bălți).

La întrebarea: *Ați beneficiat de bibliotecă în localitatea Dvs în căutarea informațiilor?*, majoritatea au răspuns – da.

Pînă a veni la Facultate 50 la sută au frecventat biblioteca de 1-2 ori pe săptămîină (au răspuns cei care au absolvit liceele orășenești sau colegiile; 30% - o dată pe lună; 20% - și mai rar.

Cine vă ajutat în căutarea informațiilor?: 80% au răspuns că bibliotecarii; 19% - profesorii; 2% - nimeni. Observăm că bibliotecarii dețin întîietatea în acest top.

Am constatat că starea bibliotecilor din localitățile rurale este deplorabilă. Colecțiile sunt depășite moral, baza tehnico - materială este foarte slabă și aceasta se întîmplă astăzi, în era Informatizării și a Cunoașterii! Unii studenți se așează pentru prima dată în fața unui calculator, pentru prima dată doar aici, la universitate.

Ați efectuat căutări în cataloagele bibliotecilor?: 21% - da; 79% - nu. Aceasta demonstrează nu numai faptul că bibliotecarii nu-i inițiază în această materie pe elevi, dar și că lipsesc cu desăvîrșire instrumentele tradiționale de lucru - cataloagele pe fișe. Deci, dacă un bibliotecar școlar îi mai explică elevului ce este o enciclopedie ori un dicționar enciclopedic, atunci despre cataloage se întîmplă că și bibliotecarii cunosc foarte puține.

Ce surse documentare ați solicitat

mai des în bibliotecile din localitatea Dvs? 100% - tradiționale: cărți, ziare, reviste; 1% - electronice: baze de date, cărți electronice.

Calculatoarele aduse în școli trebuie să fie instalate, după noi, nu în birourile conducerii școlilor, ci în bibliotecă, pentru ca elevii să aibă un acces la tot felul de informații, să fie ghidați de specialiștii în domeniu.

La întrebarea: *Ați utilizat calculatorul pentru căutarea informațiilor și unde?* - 50% din respondenți au răspuns - în școală; 3% - la bibliotecă; 50% - la domiciliu; 2% - n-au utilizat deloc.

Ați fost satisfăcut de serviciile oferite? Majoritatea a răspuns - da, dar calitatea acestor servicii au lăsat mult de dorit.

La întrebarea: *Cum credeți, este binevenit cursul „Bazele Culturii Informaționale” în programele de studii?* am primit un răspuns unanim - da, cei chestionați indicând și avantajele obținute:

- am luat cunoștință de instrumentele tradiționale de căutare a informațiilor, am acumulat deprinderi de accesare corectă a informațiilor pe Internet, m-am familiarizat cu posibilitățile de informare pe care ni le oferă pagina web a bibliotecii universitare bălțene și ale altor biblioteci;
- am acumulat cunoștințe privind cataloagele bibliotecii și posibilitățile de căutare;
- am învățat cum să căutăm și să găsim informații în diferite site-uri bibliotecare, biblioteci virtuale, baze de date;
- am făcut cunoștință cu diferite modalități de căutare a informațiilor;
- am cunoscut genurile de documente

și modul de identificare bibliografică a lor;

- am învățat să alcătuim o listă bibliografică;
- am învățat cum să utilizăm corect instrumentele de informare pe care le oferă Biblioteca noastră;
- am învățat să selectez corect și rapid informațiile și să le utilizez;
- am învățat cum să folosesc calculatorul, INTERNET-ul, cataloagele din BȘU;
- am învățat să îndeplinesc corect buletinele de cerere, am înțeles ce înseamnă cota cărții și cum se folosește ea în căutarea informațiilor;
- am aflat noi modalități de căutare a cărților;
- am obișnuit să găsim repede informațiile atât în colecțiile bibliotecii, cât și în spațiul virtual.

Care din temele prezentate v-au impresionat mai mult? 41% - Internet în bibliotecă. Pagini WEB ale instituțiilor informaționale. Pagina WEB a Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alecă Russo”. Baze de date. 15% - Instrumente de informare privind resursele informaționale și documentare. 9% - Genuri de documente. Metode de identificare bibliografică a documentelor. 20% - Aspecte informativ - bibliografice ale studiului științific.

Evident că tehnologiile informaționale sunt cele mai atractive pentru studenți, mai ales că au posibilitatea de a utiliza noile tehnologii atât în Mediatică, cât și în celelalte subdiviziuni ale Bibliotecii, în sălile de curs ale Universității.

Recomand tuturor cole-

gilor de la toate tipurile de biblioteci, indiferent de localitate, să se impună cu perseverență în comunitățile pe care le deservesc, să demonstreze necesitatea utilizării Noilor Tehnologii Informaționale și Comunicaționale în biblioteci și să participe la educația informațională a elevilor.

Calea pe care am parcurs-o noi, bibliotecarii bălțeni pînă a fi recunoscuți a fost de lungă durată și deloc ușoară. Încă în 1968, atunci cînd în bibliotecile europene, inclusiv și cele din Rusia, se acorda o mare atenție orelor de promovare a cunoștințelor bibliotecar – bibliografice, la Institutul Pedagogic de Stat „A. Russo” din Bălți erau promovate cîte 6, apoi 8 ore facultative, însă numai la acele Facultăți cu decanii cărora reușea să se înțeleagă directorul Bibliotecii.

Au trecut anii, a apărut decizia Colegiului Ministerului Educației din R. Moldova, au fost elaborate noi cerințe față de instruirea studenților, accentul fiind plasat pe munca individuală, astfel, au apărut și deciziile Senatului Universității noastre prin care bibliotecarii au obținut și un statut de lectori, ceea ce înseamnă un spor simțitor la salariu. Viața Bibliotecii a devenit mai interesantă, mai creativă, iar bibliotecarul s-a impus ca o instanță care oferă consultații, ajută citirii să depășească situațiile dificile.

În scopul optimizării cursului *Bazele culturii informaționale*, sunt utilizate, în colaborare cu

alte centre și servicii ale Bibliotecii, diverse forme și metode. Astfel, în cadrul Zilelor Informării la Catedre și În ajutorul Licențiatului, organizate în SDIB, ne străduim să le cultivăm studenților și audienților de la secția de reciclare a cadrelor didactice din instituțiile preuniversitare de învățămînt deprinderi de căutare, utilizare a surselor de informare: catalogul electronic, biblioteca digitală (on-line), plasată în pagina Web BSU, cataloagele electronice ale altor biblioteci, Internet pentru studiu: motoare de căutare, baze de date naționale și internaționale, biblioteci virtuale, pagina web BSU. Participanților li se oferă și fluturași informativi cu adrese utile pentru accesare.

De asemenea, promovăm ore pentru tinerii bibliotecari care frecventează Școala Noului Angajat.

Obişnuim să organizăm pentru studenții anului întii și anului compensator, în cadrul Programului Noul Beneficiar, întâlniri, ture ghidate prin spațiile Bibliotecii, consultații. Programul dat contribuie la formarea deprinderilor de formulare corectă a necesităților informaționale, de căutare și utilizare independentă a informației necesare, amplificarea competențelor informaționale.

Versiunea electronică a cursului *Bazele Culturii Informaționale*, cît și a altor lucrări și materiale promoționale elaborate și editate de bibliotecarii universitari bălțeni, pot fi accesate în pagina web: <http://libruniv.usb.md>.

Referințe bibliografice:

1. Afatin, Igor. Realizări și perspective de informatizare a Bibliotecii universitare bălțene. In: *Bul. ABRM*. Ed. spec., 2008, nr. 1(7), p.90-92.
2. Bazele Culturii Informaționale. Bălți, 2007. 160 p.
3. Declarația de la Bologna, 19 iunie 1999. [online]. Disponibil pe internet: <URL: <http://www.almamater.md/cgi/jump.cgi?DB=Document&view>>
6. Harconița, Elena; Stratan, Elena. Biblioteca universitară în cadrul sistemului de instruire. In: *Bul. ABRM*. Ed. spec., 2008, nr. 1(7), p. 7-11.
7. Harconița, Elena. Biblioteca Științifică a Universității bălțene în context educațional, științific și cultural. In: *Univers Pedagogic Pro*, 2008, 2 oct. (Nr 35), p. 7.
8. Harconița, Elena. Cursul Bazele culturii informaționale la Universitatea de Stat „Alec Russo”. In: *Bul. ABRM*. Ed. spec., 2008, nr. 1(7), p. 94-98.
9. Information Literacy. [online]. Disponibil pe internet: <URL: <http://www.info-lit.org/definitions.html>>
10. Lunic, Natalia. Cultura informațională: definiții, conținut, evoluție în societatea informațională. In: *Bul. ABRM*. Ed. spec., 2008, nr. 1(7), p. 117-119.
11. Mandea, Rodica. Stadiul actual și tendințe ale sistemelor de informare pentru cercetare-dezvoltare pe plan mondial. [online]. Disponibil pe internet: <URL: <http://www.unibuc.ro/eBooks/StiinteCOM/biblioteconomie/fra-meset.htm>>
12. Moraru, Anatol. Editorial. Tinerii, Biblioteca, Internetul. In: *Confluente bibliologice*, 2008, nr. 1-2, p. 5-7.
13. Scurtu, Elena. Dialog profesional: serviciul documentare - informare bibliografică și cadrele didactice. In: *Bul. ABRM*. Ed. spec., 2008, nr 1(7), p. 21-23.
14. Șubă, Șerban. Educația utilizatorilor - un concept de actualitate. In: *Bul. ABIR*, București, 2003, vol.14, nr. 2-3, p. 45.